

Skogbruk i Jotunheimen

– Når skal du hogge de høye stubbene som står igjen på det hogstfeltet, spurte en av de bruksberettede i Langmorkje Almenning. – Aldri. De er satt igjen til hakkespetter og annet, svarte almenningsbestyrer Ragnar Bjertnæs.

AV PER FOSSHEIM

Langmorkje Almenning har kontor og sagbruk på Randsverk, ca. 30 km fra Vågå sentrum. Et enormt antall turister besøker almenningen hvert år, siden både Ridderspanget,

Gjendevannet og Besseggen ligger innenfor grensene. Størstedelen av de ca 850.000 daa er fjell. I overkant av 200.000 daa er regnet som skog og det produktive arealet er beregnet til ca 114.000 daa.

– Det er mange som besøker allmenningen hvert år. De fleste er turister på vei til fjellet, men det er også mange som bruker skogområdene til friluftsliv. Det er sjelden vi får negative kommentarer til skogbruket, selv om vi hogger trær av grove dimensjoner. Vi produserer både villmarkspanel, grove bjelker og spesialskurlast av virke som er hentet i et område med svært mange hytter,

forteller bestyrer i Langmorkje Almenning, Ragnar Bjertnæs.

Stedstilpasset

Langmorkje Almennings skog ligger mellom 700 og 1000 meter over havet og består nesten bare av furu og bjørk. Driftsplanen viser at det kan avvirket ca 8000 m³ pr. år.

– Vi driver stedstilpasset skogbruk hvor utgangspunktet før hogst

bestemmer hvordan vi skal hogge. Hogsten er ofte frøtrestillingshogst, tynning eller gjennomhogst, eller alle hogstformene i blanding. Vi kaller det fjellskoghogst. Avvirkningen har vært relativt stabil. Den siste driftsplanen fra Mjøsen korrigerer hogstkvantumet noe ned, omtrent like mye som den forrige korrigerer det opp, sier Ragnar Bjertnæs.

Langmorkje Almenning driver både tynning, ungsogpleie og noe planting av furu for å sikre nok planter etter avvirkning.

– Seinvekst furu er kvalitet, sier Ragnar Bjertnæs med et glimt i øyet. Aldersvedegenskapene er en kvalitet i seg selv. Den gamle veden ser ut til å være stabil, så det blir lite krymping.

Kulturskog i fjellet

– Fjellskogen her er en kulturskog. Et resultat av mange hundre års kulturpåvirkning. Kvalitetsfuru er oppstått ved at mange trær har stått tett som unge. Dette gir tett ungdomsved med mindre kvist. Med de harde vekstforholdene her går veksten seint også i den litt eldre skogen. Vi etterstreber at furukvisten enten tørker mens den er liten, eller holder seg frisk også når den er grov, forklarer Bjertnæs.

– Det ser ut til at det er lite lignin i veden, særlig i Sjodalen. Veden blir litt løsere, men krymper lite. Dette er en egenskap som er etterspurt av treskjærere. I Randsverklia er trærne rettvokste, men veden er tung og hard. Hvorfor det er så forskjellig er ikke godt å si, men det er viktig å bruke virket der det egner seg best, mener Bjertnæs.

Spesielle eiendomsforhold

Eiendomsforholdene er spesielle i almenningen. Staten eier grun-

ens forgård

nen, grus- og fallrettigheter. Langmorkje Almenning eier skogen og forvaltningen er som i en bygdealmenning.

– Fra gammelt av kunne folk bare forsyne seg av skogen. Det ble drevet tilfeldig plukkhogst. Noen av de trærne som ble stående igjen er ikke brukbare til annet enn grindstolper. Men vi selger mange av dem, sier Bjertnæs ettertenksomt.

Som en liten kuriositet siterer Bjertnæs et brev fra 1949, med omtrent denne teksten ” *at den rettslig sett fremdeles er en statsalmenning, men selve skogen er overgått til forvaltning av de bruksberettigede, hvorved almenningen selv bekoster utgifter ved ansatt skogbestyrer. Det var ingen mening i at staten skulle bekoste dette i all framtid og bare ha spektakel og kjekl.*”

– Det er en mengde hytter i almenningen som har festetom-

ter fra Statskog. Vi merker det best når det er salg av dem. Den nye hytteeieren vil som regel ha fjernet noen trær rett etter overdragelsen. Når vi skal hogge i hytteområdene forsøker vi å informere før hogsten starter, når vi kjenner navn og har adressen til hytteeieren, forteller Bjertnæs.

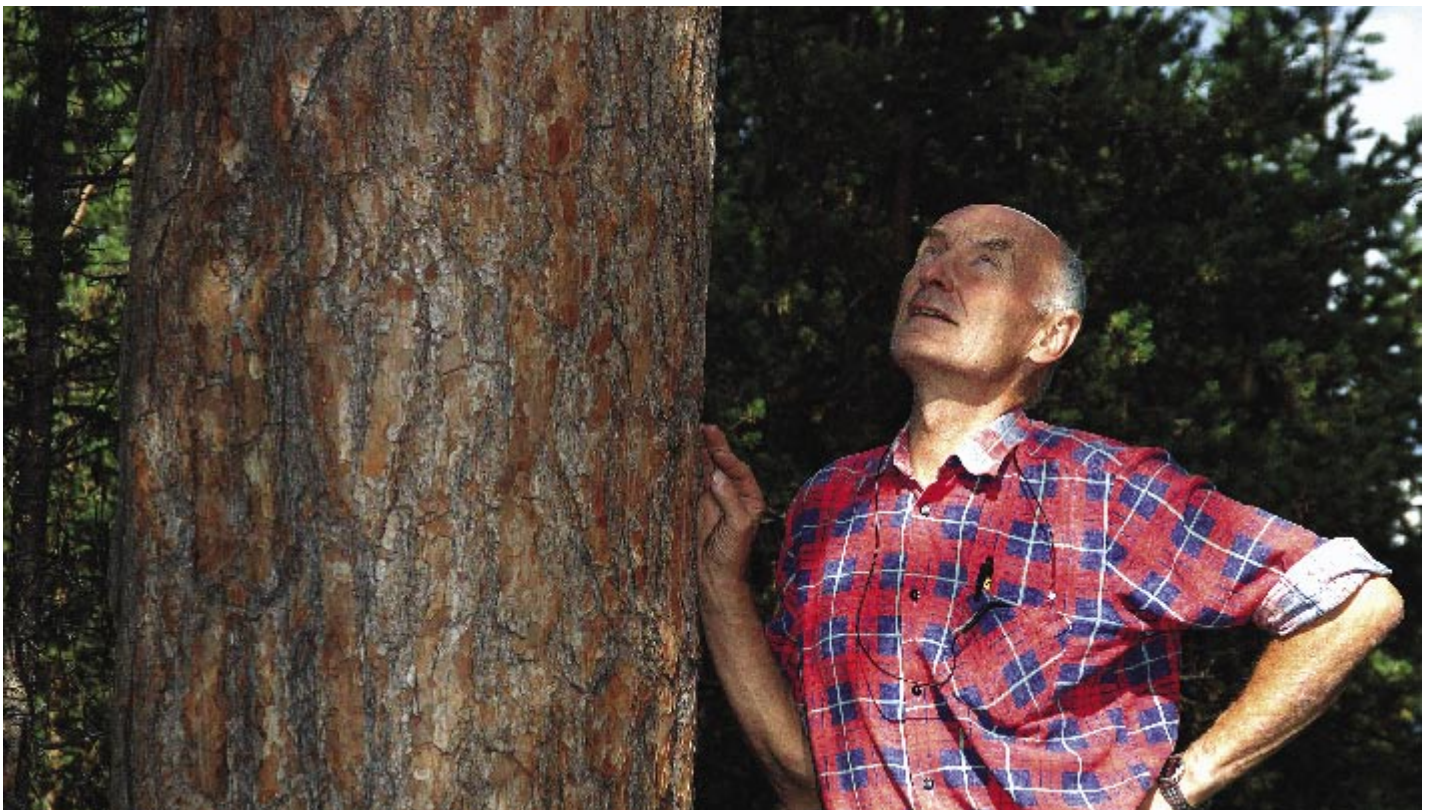
Nytt kraftverk

Langmorkje almenning har sammen med Hindseter fjellhotell nettopp startet Stuttgongfossen elvekraftverk i Sjoa. Etter langvarige forhandlinger med Statskog, må de betale staten som grunneier for bruk av fallrettighetene. Staten krever fallrettighetene etter Fron-dommen. I Fron vant staten fram i høyesterett, selv om den hadde tapte mot almenningen i både herredsretten og lagmannsretten.

– Kraftverket produser 7 GWh som blir levert Eidefoss kraftsel-

Villmarkspanel fra Langmorkje som selges til hytter overalt mellom Trøndelag og Rauland

Bestyrer i Langmorkje Almenning Ragnar Bjertnæs med ei furu som med tiden blir villmarkspanel

skap for videresalg. Men beskatningen blir et problem når en almenning starter et aksjeselskap. Kraftverket blir først beskattet med 28% av overskuddet. Når almenningen mottar overskuddet skal utbyttet igjen beskattes med 28%. Til slutt betaler de bruksberettigede 28% skatt for rabattene som gis av almenningen, og denne rabatten avhenger av almenningens overskudd. Dermed blir den delen av inntekten som kommer fra kraftsalget beskattet tre ganger. Vi undrer mange ganger på hvorfor almenningen blir beskattet annerledes enn aksjeselskap, sier Ragnar Bjertnæs.

Fredninger

I Langmorkje almenning er det to reservater og et landskapvernområde som utgjør ca 3.000 da. I tillegg har de en avtale med WWF om ikke å hogge i et spesielt område, der tapte hogstinntekter blir betalt av WWF.

– Vi er positive til frivillig vern, men skeptiske til den politiske prosessen som oppstår rundt vernesakene. Når motstandere av vern i et område greier å redusere omfanget, blir det sterkere press mot andre eiendommer. Problemet er at det er den mest hogstmodne skogen som blir vernet. Når denne blir tatt ut til vern, rammer det direkte de nisjene vi henter våre viktigste inntekter fra, mener Ragnar Bjertnæs.

Villmarkspanel og bjørkenever

– Villmarkspanel fra Langmorkje finnes i hyttefelt fra Trøndelag til Rauland. Vi har en voldsom etterspørsel, større enn det vi klarer å produsere. I tillegg til virke fra egen skog, kjøper vi en del fra Lesja som går til dette produktet. Årlig skjærer vi 700 m³ av dette sortimentet. En ekstra fin stokk vi skar i dag ga 13 bord, hver av dem på to m². dvs. 26 kvadratmeter fra en stokk. Skurverdien er da oppe i ca. 4000 kr, sier en stolt Bjertnæs.

Ridderparanget er en nasjonal severdighet som besøkes av tusenvis av turister hvert år. Den ligger midt i almenningen.

En liten tur på almenningens lager er en spennende vandring for en skog- og trelastinteressert. Her finnes grove firkantstolper i opp til 12 tommers tykkelse, brede grove vindskier med og uten utskjæringer og paneler som kan få stueveggene til å ligne på et laftet hus. Inne i lageret finnes også en annen sjelden vare, bjørkenever til salg for takteking. Årsproduksjonen er ikke så stor, men alt er med på å skape inntekter, mener allmenningsbestyreren.

Optimist

– Har dere egen treskjærer som skjærer vindskiene? – Treskjæringen er meg. Jeg skjærer når jeg har ledige stunder, var svaret fra bestyreren.

Framtiden for almenningen?

– Nå går det så det suser, men vi er konjunkturavhengige når vi driver nisjeproduksjoner. Når forholdene endrer seg må vi stadig finne flere bein å stå på, avslutter en optimistisk almenningsbestyrer, Ragnar Bjertnæs.

Egen treskjærer? – Det er bare noe jeg driver med i ledige stunder, svarer almenningsbestyrer Ragnar Bjertnæs